

Årg 14

Sjöbackenbladet 2015

Utgivare: Wallentinus

ÅRET

I början av året gick Kerstin Helander på Svista bort. Hon har ju verkligen varit en person som satt prägel på hela bygden här och lämnade därför ett stort tomrum efter sig.

Året började med fina skridskoisar som dock bara varade ett tag. Saga hade förstått detta med skridskor och fick ett fint glid. Sonia var nere på isen en liten stund och gled långsammare än Saga eftersom hon drabbats av lunginflammation. Så småningom gav även detta med sig, men faktiskt med lite hjälp av penicillin. Kanske var det också med lite magi av den akademiträff för naturens hemligheter som genomfördes vid årets början. Ett dygn då vi inspirerar varandra genom att

berätta för varandra i olika former om den magi som naturen skapar.

Vinter och vår var väl typisk stockholmsk, men sedan blev det en regnig och kall sommar - hela juni och juli. Det var ett år då det var varmare på julafton än midsommar. Men lagom till augusti kom ett fantastiskt sommarväder och sedan var hösten solig och fin och ovanligt varm. Långt in i december var det fortfarande varmare än normalt.

Curt och Stephanie från Kanada lyckades tyvärr komma till Sverige under det kalla juni, men vi hade helt underbara dagar med dem, då vi också lekte turister i vår egen omgivning, bl.a. så åkte jag dubbeldäckare inne i Stockholm för första

Montage av solceller t.v. Norrskan t.h. Fantastisk skridskois en av de första dagarna på året. Curt och Stephanie besöker oss i juni.

gången. Det är verkligen härligt att få se sin hembygd med andras ögon.

Lagom till skolstart avslutades sommaren med folkklustspel vid Sjöbacken med ungefär samma uppsättning som tidigare år, men med Anders Starck som förstärkning för att styra upp regin en del.

I augusti var Hans-Georg tekniker på en inspelning i fält av lockrop, pipor m.m. från Huldrans natt. Det blev en full dag i Björnlundatrakten med en mängd inspelningar. Någon månad senare spelades en andra del in i Tärnanskogen.

Under hösten har Hans-Georg gått ”artrosskola” på Täby rehab. Knäna blev aningen säkrare, men balansen i övrigt motarbetade effektivt framgångarna. Ett antal besök hos chiropraktorn gav tyvärr inte heller önskat resultat. Ryggen är just nu ganska stabil, så det är väl inga dramatiska förändringar att vänta sig.

Under sommaren har vi låtit montera solel på taket. På grund av att Elverket strulat med ansökan och att transformatorn till anläggningen gick sönder efter tre veckor så har vi ännu ingen bra bild av hur mycket el vi kan spara. Det vi inte gör av med säljs till Elverket. Maximal effekt är drygt 7 kW och jag har sett att det vid något tillfälle i augusti gav över 6 kW och det får väl anses som godkänt.

Det har varit kaos i köket under hösten. Kylskåpet packade ihop så det var snabbt iväg för att köpa ett nytt. Kombinationsskåp med kyl och frys. När det väl kom, var det svårt att få de på plats eftersom det var så trångt i skafferihörnan. Ungefär samtidigt ramlade dörren av skafferiet och gav Sonia en ny fysiologi. Vi valde ut ett sk-tdyrt skåp på Ballingslöv. När det levererades efter en knapp månad visade det sig ha en transportskada och det tog ytterligare tre veckor innan det var fixat och vi kunde flytta in både kyl/frys och skafferi på plats. Vi blev tvungna att montera bort golvssocklarna för att över huvud taget få in dem på plats, men nu står de där. I vårt hus är alla mått ½-1 cm för små jämfört med dagens standard. Eller så har huset krympt. Samma sak gäller med spis/diskmaskin.

Vi kommer inte iväg på så mycket konserter utanför socknens gränser, men 20 februari var vi

i Uppsala och lyssnade på Sofia Jannok. Återigen är det Hans-Georgs ben som inte tillåter några längre förflyttningar.

Solförmörkelsen 20 mars skymdes av dis och man såg inte så mycket av solskivan. Och månförmörkelsen 28 september var inte mycket bättre, bara någon minut skymtade de förmörkade månen genom molnen. Däremot var det flera kvällar under året med riktigt fina norrsken, både på våren och under hösten.

Vid Sundbyberg

Vi har efter bästa förmåga försökt hjälpa till vid bygget av Sundby naturhus <http://www.sundby-naturhus.se/>. Bygget har nu börjat komma en bra bit på väg. I maj gjöts det sista på bottenplattan och i juni monterades växthuset.

Efter det har mycket av arbetet ägnats åt att bygga upp stommen till huset. Under semestern hjälpte vi och Tomas till så mycket som vi kunde. En förutsättning visade sig bli att få upp en travers i taket med vinsch. Med hjälp av den kunde stockarna hissas upp till rätt höjd. Alla stockar är nu på plats och förankrade i varande med dymlingar. Det mesta på garaget är också klart på utsidan, det är panelen som inte har kommit ännu. Björn har fortsatt med murningen av teknikhuset och under växthusväggarna, där det ska fyllas upp med jord för markbäddarna. Planen är att kunna flytta in under 2016.

TOMTFÅGLAR OCH ANNAT

Tomtskådningen har gått lite på sparlåga eftersom H-G haft svårt att ta sig ned till stranden. Ändå landade året på 104 arter. Redan i början av april räknades 51 dagsarter in, men sedan blev det inte så många fler ens i maj, då det kan gå upp över 60 arter.

Den 17 januari var det sångsvansräkning i Sverige. Hans-Georg kollade av Vallentuna och Österåkers kommuner med klen resultat. En enda övervintrande familj fanns i Vallentuna, vid golfbanan norr om Stångberga. Vid Ljusteröfjärn fanns lite fler, bl.a. ett tonårsgång.

23-26 januari var det som vanligt fågelbordsräkning. På grund av den milda vintern besökte inte så många fåglar vår matning. Totalt blev det 16

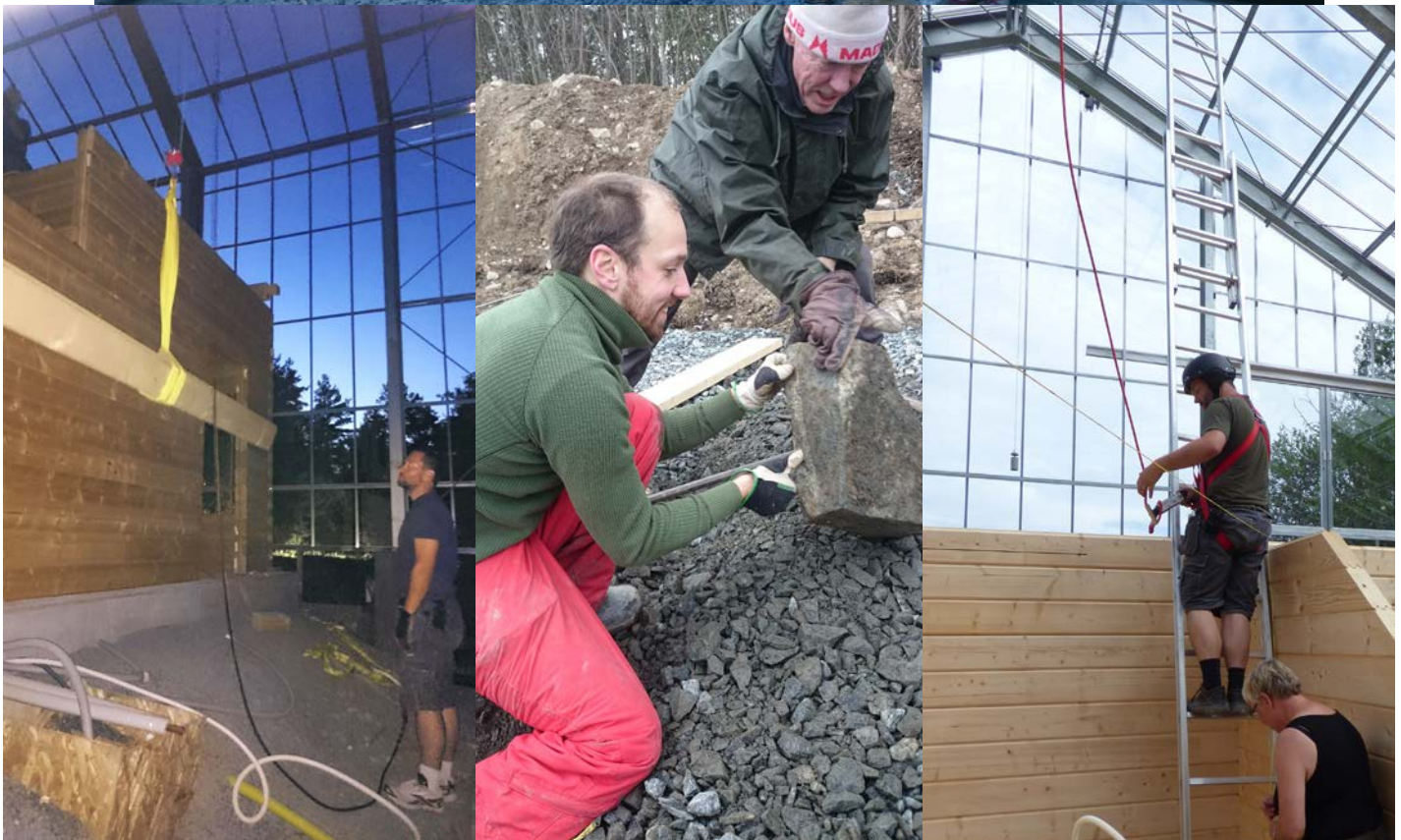
arter plus en ekorre. Inga ovanliga arter. Flest var det av gråsparv (16), steglits (15), blåmes (13) och talgoxe (10).

Ny hörapparat gjorde att det blev lättare för Hans-Georg att höra fåglar, samtidigt som parabolustrutningen uppdaterades med en stereomikrofon. Det tog dock ett bra tag att komma överens med de nya utrustningarna.

På Kristi Himmelfärds dag (14 maj) guidade Hans-Georg och Sonia vid Klockarborg i Lilla Garn. Inte mindre än 36 arter kunde prickas av.

Hans-Georg följer som medlem i SÖRAB:s fågelgrupp sjöfågelhäckningarna på Löts avfallsanläggning. Svarthakedoppingen häckade med ett par, men misslyckades tydligen med häckningen. Däremot var det en mängd änder, både gräsand, kricka och knipa som häckade. Grönbenorna har upptäckt dammarna och ett antal rastade liksom hösten innan.

Riksmästerskapet i tomtskådning genomfördes 12 september. Efter förra årets rekordtangering, var det i år dags för tangerat bottenrekord, 37

Björns bygge vid Sundbyberg har gått framåt med hjälp av många händer och arbete många och långa kvällar.

arter. Roligaste arter var vattenrall och mindre hackspett.

FÖRENINGSLIV

Stockholms Ornitologiska Förening (StOF)

Hans-Georg bestämde sig tidigt för att avsluta redaktörskapet för "Fåglar i Stockholmstrakten" i och med nummer 4, 2015. Därför var det lite extra segt att få till sista numret för året, inte minst på grund av allt strul med tekniken på Sjöbacken (kyl/frys, skafferi, sole, bredband) och artoskola som tog mycket tid. Men numret kom ut i god tid före jul.

Angarngruppen

Hans-Georg är fortsatt vice ordförande i föreningen. På grund av att benen inte vill samarbeta har det inte blivit så många exkursioner vi varit med på.

Den 9 maj ledde Sonia, H-G och Hasse Nordin en exkursion till södra änden av Ullnasjön där kommunen byggt en spångad väg genom strandskogen. Vi kunde bl.a. lyssna på svarthätta, men näktergalen hade ännu inte kommit. Totalt blev det 35 arter. Bra utsiktsplatser mot sjön resulterade senare under maj i att rastande sjöorre upptäcktes. Dock inte av oss.

12-13 juni ledde H-G i alla fall den traditionella nattsångarrundan i Uppland. I år blev det

Fysingenområdet och några lokaler i Vallentuna. Nattens höjdpunkter var en spelande mindre sumphöna i Fysingen och flygande nattskärror söder om Arlanda. Generellt ont om ovanliga nattsångare detta år. Men mycket näktergal.

Traditionellt ledde Hans-Georg och Gunnar Hesse fjärilsexkursionen i Skesta hage. Den svartfläckiga blåvingen håller sig kvar och vi såg fler exemplar än vi brukar. Dagen gav rekord i antal dagfjärilsarter, drygt 20 st. 2015 var ett skogsgräsfjärilsår, så det sågs en del inte minst på tomten.

Ett par flyttfågelräkningar har också genomförts, men utan några större mängder flyttande fågel. De senaste gångerna har vi stått vid Vada kyrka som visat sig vara en hyfsad kompromiss när det gäller vilka sträckvägar fåglarna tar.

4 oktober var vi med ett tag på Angarngruppens onsdagsjubileum: tio år sedan månadsrundorna startade. Lite fågel i sjön på grund av att vattnets sänkts för att kunna fräsa strandängarna.

Hembygdsföreningen

Även i hembygdsföreningen är Hans-Georg vice ordförande. Den stora uppgiften under året har varit att restaurera färdigt kvarnen (där dock H-G inte var indragen). Den invigdes 27 september av landshövdingen och folkmusikgruppen Rim spelade. H-G:s uppgift är mer att skriva yttranden, liksom andra brev till (främst) kommunen.

Det har blivit lite av tradition att Hans-Georg tar första hösträffen för att inte behöva stressa fram ett höstprogram. 2015 berättade han om

Vit stork i närheten av Stava är en av sällsyntheterna i bygden. Storspoven mötte oss fint vid midsommar i Kalix.

”Garnsbro” ett hantverks- och handelscentrum på Brottbys (omkring bron över Åkerströmmen). Hans-Georg demonstrerade också i slutet av juni växterna på Kvarnbacken, som fått en upprykning genom att kommunen slår backen varje år numera. Det har gjort att det nu finns en väldigt fin örtflora där.

Hans-Georg har också representerat föreningen i ”Arbetsgrupp Långhundraleden” som består av hembygdsföreningarna längs den forna segelleden från Österåker till Uppsala. Den 26 mars pratade Hans-Georg om platsnamn längs Långhundraleden.

Kyrkokören

Vi stretar på i kören. 2015 har vi varit nio stycken, åtminstone under hösten. Två altare har gått över och sjunger tenor, så att H-G har kunnat koncentrera sig mer på basstämman igen. Traditionella vår- och höstkonsert och förutom i kyrkorna har vi också sjungit en gång på Stångberga äldreboende. Det var ett par år sedan nu och det var lite sorgligt att se att inte så många patienter orkade sig ned och de som var där verkade inte alltid helt medvetna om vad som hände.

Kören har letts av Eva Jonsson, mamma till kyrkoherden. Under våren ska det anställas ny kyrkomusiker efter Torsten som går i pension. Ska bli intressant att se vilka som vill komma till Össeby.

Ridled Roslagen

Under året inträdde Sonia som sekreterare i Ridled Roslagen som arbetar med att få fram ridleder med övernattningsmöjligheter i våra trakter. Två utflykter har anordnats i år, en vårritt och en höstritt som det står lite mer om under hästliv.

HÄSTLIV

När det känns tungt med Tindra som har så mycket egen vilja och inte alltid arbetsvilja, känns det bra att titta tillbaka på året och inse att det faktiskt har hänt en del i alla fall.

Töltränningen har fortsatt, men det är inte precis framsteg i expressfart det handlar om. Det kan bli lite fin tölt ibland, men det gäller verkligen att hon är på humör för det.

Men vi har byggt upp konditionen ordentligt och Tindra har varit med på sina första långritter. I april följde vi med på den första långritten i Ridled Roslagens regi, till Lovisedal i Rimbo. Tindra tyckte det var urkul och hängde lätt med, även om vi tog det lite lugnt och bara tog den kortare vändan. En riktigt lång galoppsträcka blev det dock, som hon klarade med den äran. På hösten blev det också en långtur med Ridled Roslagen i Brottbys. Turen blev mycket lyckad, men Tindra var inte riktigt i form då.

Desto bättre fungerade långturen i augusti - Garnsviken runt. Turen ordnades på uppdrag av Elisabeth Ahlgren och med två av hennes barnbarn. Turen gick först till Lilla Körlinge där familjen Ahlgren hämtade sina hästar, sedan fortsatte vi i fint väder till Åkers kanal och Trevebo där vagnen väntade i Björns garage. Där anslöt Lova och Saga. Sedan blev det vagnkörning med Tindra till Sjökarby medan Bliða fick vara ridhäst. Väl vid Drängsjön var det ett utmärkt väder för hästbad. Tindra fullkomligt älskade det och simmade och frustade och frustade och simmade. Väl på Domarudden blev alla hästarna beundrade av barn i olika storlekar, allt medan vi smörjde kråset. Dagen efter fortsatte vi till Gillingelund där Sofi Vilborg bjöd på en härlig lunch. Innan vi åter var hemma, blev det ett glasstopp vid Bilisten i Brottbys.

Under året har vi också provat på WE (Working Equitation) som en väldigt rolig form av ridträning (och tävling om man är på den nivån). Massa roliga hinder som grindar och annat som ska klaras av. Bägge hästarna tycker att det är ganska kul, även om det är olika hinder som passar dem bäst. Coola Bliða kan faktiskt tycka att t.ex. grinden är lite läskig, medan Tindra klarade den bättre. Ridskolan med Agneta och ibland Cathrine har vi också gått på så ofta vi kunnat. I år har Tindra så fått vara med de andra hästarna på lektionerna - vilket hon tyckt varit roligare än enskilda lektioner. Som sagt, töltövningarna fortsätter, men allra bäst gick det nog under hösten när det var ett fantastiskt väder och så torrt att vi kunde rida på vallarna under en lång tid. Detta underlag passade Tindra bra, både mjukt och slätt och när hon fick sällskap av Isak som klarade av att tölta i den låga hastighet som passar Tindra bra, gick det riktigt fint ibland.

Annars har det varit rörigt i hagarna i år, då vissa hästar testade staketen mycket ordentligt och bl.a. gjorde så att sto- och valackflocken blandade sig. Detta med ett trist resultat, med Jökull som fick en ordentligt spricka i benet. Men efter en mycket lång konvalescens så blev han till slut ridbar igen. Under sommaren passade även Tindra på att gå ur hagen för att sedan gå in i hagen längre bort för att komma in till pojkarna. Så i år har hagarna på Svista fått en uppgradering när vi lagat staket för glatta livet.

Under hösten blev så Gosi dålig och var tvungen att tas bort. Nu när detta skrivs så har Bo äntligen hittat en ny häst, Hervar, som vi får berätta mer om i nästa nyårsbrev.

Det har också blivit omsättning i hagarna, då Muffin har flyttat till Ekeby och under våren har Playa med Marie Ring och Rodi med Ulla och Lelle stått hos oss. En del härliga ridturer hanns med under tiden de stod här på Svista.

Lova fortsätter sina ridlektioner på Rörby medan Saga har tagit paus från ridlektionerna. Lova har nu klarat att rida ut tillsammans med Sonia och galopperat på Bliða. *“Det känns mycket tryggare att galoppera på Bliða än på shettisarna för det är inte så nära till marken”*. De andra barnbarnen har varit och hälsat på hästarna då och då, så även där går ridningen framåt.

Under hösten får så Bliða en lillmatte, Jonas systerdotter, Tilde, som tar hand om Bliða på lördagarna, till glädje för bägge två.

I december så gör Berith Bengtsson, Torbjörn Eriksson, Sofie Vilborg och Sonia en utflykt till Domarudden med en liten ridtur innan vi avslutar allt med ett härligt julbort.

Arbete

Hans-Georgs sånglärkeprojekt på Ladugårdsgårde har genomförts för tredje och sista gången. Efter första årets lite dystra resultat, åtta häcknin-

På Garnsvikenrundan är bägge hästarna med. På trygga Bliða kan man sitta hur som helst t.v. Även Ida och Oscar rider en del 2015.

gar varav tre mer eller mindre förstörda under Nationaldagsgaloppen 2013, gjordes en tidigt slåtter 2014 för att försöka styra bort lärkorna från områden där det skulle vara aktiviteter. Av tio par misslyckades bara ett, och det bäddade för en explosion i antalet häckande sånglärkor 2015. 16-17 par häckade och ingen misslyckades!! Sånglärkan är väldigt ortstrogen, så det har säkert varit unga hannar som återkommit och fyllt upp reviren. Förhoppningsvis kommer den tidiga slåttern att fortsätta även efter det att projektet avslutats.

Hans-Georg har guidat fladdermusexkursioner några gånger, dels vid Åkers bro i Åkersberga, dels i Näsby slottspark i Täby. Eftersom vi köpt en ny fladdermusdetektor, där man ser ljudet uppritat på en dator, har flera arter upptäckts, som vi antagligen skulle missat annars, 5-6 arter sågs och hördes på vardera stället.

Det blev en hel del uppdrag åt Stockholms stad för Sonia och ett av de som gladdde henne mest på året var ett mycket litet projekt, nydragning av en stig i kvarteret Diktsamlingen. Sonia var bara en del av det hela, men visst är det roligt när ett sådant här brev kommer till en kollega *“Vi vill berömma dig som planerat gångvägen och framförallt planteringen av hasselbuskar, vitsippor och blåsippor.”*

Andra uppdrag som Sonia har gjort för Stockholms stad är t.ex. *“Fördjupad spridningsanalys Årstastråket III respektive Slakthusområdet”*. Den viktigaste studien här är att se om det är möjligt med t.ex. trädplanteringar kunna förbättra de ekologiska förhållandena för några organismgrupper när man ändrar områdets karaktär. Slakthusområdet är idag ett hårt exploaterat område, om än med låg bebyggelse. Tanken är att i framtiden kunna få mer parker och trädplanteringar längs gatorna i området.

Flera uppdrag berör Nockebyhov *“Ekologiska värden skogsområde vid Tyska Bottens väg Nockebyhov”*, *“Ekologiska värden Ordenskapitlet”* och *“Möjligheter till kompensationsåtgärder Nockebyhov.”* I det sista projektet har vi tittat på om det är möjligt att t.ex. förbättra förutsättningarna för framförallt groddjur i Judarnområdet. I detta projekt har vi arbetat tillsammans med Friman Ekologikonsult som vi haft långvarig

samverkan med. Men vi fick en god ökad kompetens i och med att Vide Ohlin hjälpte oss med sin specialistkompetens om groddjur.

Vid Bällstaån har vi tittat på hur ekologin ser ut idag vid kvarteret Archimedes och hur den påverkas vid en eventuell exploatering. På motsvarande sätt har vi arbetat med de ekologiska värdena för projekt Fader Bergström som ligger vid Axelsbergs station.

I sista momangen blev vi också med vid en områdesanlays av Nälsta parkstråk där vi berörde de ekologiska frågeställningarna. I detta område arbetade vi som underkonsult till Murmans arkitekter och landskapsarkitekterna vid Nivå.

Tillsammans med Landskapslaget medverkade i en utredning om Kista äng med ekologiska värden och ekosystemtjänster.

Tillsammans med Friman Ekologikonsult har vi tittat på hur ekarna i Solbergaskogen kan klara sig när Kämpetorpsskolan byggs ut. Vi har även samarbetat vid bedömningen av ekologiska värden vid Vantörspromenaden och vid Fagersjövägen. Ytterligare ett arbete där vi samarbetat med Friman Ekologikonsult är naturvärden vid Norra Råstabäcken i Sundbyberg.

Alldeles före jul gjorde vi så en snabbinventering av ett exploateringsområde vid Viggbyholmsavfarten i Täby. Gammal åker och betesmark mest. Det blir hårdexploaterat, så inte mycket som blir kvar. Men ett litet område med korskovall, som vi upptäckte vid ett tidigare projekt i ett intilliggande område, blir kvar.

Den 14:e december tog till slut Stockholms stad beslut om inrättade av Älvsjöskogens naturreservat. Hans-Georg gjorde den första skötselplanen där 1995 och Sonia den nuvarande. Tyvärr så ingår bara västra delen än så länge och ett problem är att södra stambanan delar västra och östra Älvsjöskogen.

Sonia och Hans-Georg

Ekologerna på Sjöbacken

Ett Gott 2016 till er alla!

Hemsidor

Hans-Georg <http://www.conec.se/HGW/>

Sonia <http://www.conec.se/sonia>

CONEC <http://www.conec.se>

Sjöbacken <http://www.conec.se/sjobacken>

Adress: Sjöbacken, Svista 17, 186 97 Brottbys
08 - 510 104 31 (bostaden), **08 - 510 109 55** (Conec)

Om du vill e-posta till oss:

Sonia: sonia.wallentinus@conec.se

H-G: hgw@conec.se

*God Jul
och
Gott Nytt År
önskar
vi på Sjöbacken*

Garnsviken runt.